

Čtvrtek 7. dubna 2022

P9_TA(2022)0124

Stav právního státu a dodržování lidských práv v Guatemalské republice**Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. dubna 2022 o stavu právního státu a dodržování lidských práv v Guatemalské republice (2022/2621(RSP))**

(2022/C 434/11)

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení o Guatemale, zejména na usnesení ze dne 14. března 2019 o situaci v oblasti lidských práv v Guatemale ⁽¹⁾,
  - s ohledem na prohlášení mluvčího místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 11. února 2022 o stavu právního státu v Guatemale a ze dne 23. března 2022 o zhoršení stavu právního státu v Guatemale,
  - s ohledem na Dohodu zakládající přidružení mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Střední Amerikou na straně druhé ⁽²⁾, zejména na její doložku o lidských právech,
  - s ohledem na pokyny Evropské unie týkající se zastánců lidských práv,
  - s ohledem na zprávu vysokého komisaře OSN pro lidská práva o situaci v oblasti lidských práv v Guatemale ze dne 28. února 2022,
  - s ohledem na prohlášení připisované mluvčímu generálního tajemníka OSN o Guatemale ze dne 11. února 2022,
  - s ohledem na prohlášení, které vydala Meziamerická komise pro lidská práva dne 22. února 2022 a v němž vyjadřuje znepokojení nad novým porušováním nezávislosti soudů v Guatemale, a na prohlášení této komise a zvláštního zpravodaje OSN pro nezávislost soudců a právníků ze dne 9. března 2022, v němž Guatemalu naléhavě vyzývají, aby při jmenování nového generálního prokurátora zajistila nezávislost a nestrannost,
  - s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv a na úmluvy OSN o lidských právech společně s jejich opčními protokoly,
  - s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966,
  - s ohledem na ústavu Guatemaly,
  - s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že Guatemala je důležitým podobně smýšlejícím partnerem EU, o čemž svědčí klíčová úloha této země v regionální integraci ve Střední Americe prostřednictvím jejího dočasného předsednictví v regionálním Středoamerickém integračním systému, její rostoucí obchodní spolupráce s EU, solidarita s Ukrajinou a Evropou a důrazné odsouzení ruské invaze na Ukrajině, jakož i její aktivní úloha na mezinárodních fórech i konstruktivní dialog s velvyslanectvím Guatemaly v Bruselu v rámci delegace Evropského parlamentu pro vztahy se zeměmi Střední Ameriky;
- B. vzhledem k tomu, že v roce 2019 se vláda Guatemalské republiky jednostranně rozhodla ukončit mandát Mezinárodní komise proti beztrestnosti v Guatemale (CICIG), která v zemi působila po dobu 12 let; vzhledem k tomu, že v období, kdy veřejné orgány s komisí spolupracovaly, dosahovala Guatemala neustálého pokroku ve stíhání případů týkajících se lidských práv a korupce;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 23, 21.1.2021, s. 92.⁽²⁾ Úř. věst. L 346, 15.12.2012, s. 3.

Čtvrtek 7. dubna 2022

- C. vzhledem k tomu, že od té doby v Guatemale dochází k soustavné institucionální kooptaci a k rozpadu právního státu, systematickým obstrukcím a ztěžováním legitimní práce soudců a státních zástupců, očerňujícím kampaním, zatýkáním a zastrašování pracovníků justice, zejména pracovníků mezinárodní komise CICIG, úřadu státního zástupce pro lidská práva a úřadu zvláštního státního zástupce proti beztrestnosti (FECL), a ke stupňování četnosti a agresivity jednání vůči organizacím občanské společnosti a obhájčům lidských práv a k jejich kriminalizaci;
- D. vzhledem k tomu, že státní zástupci zabývající se korupcí a organizovanou trestnou činností, do nichž jsou zapojeni vysoce postavení státní úředníci a majitelé společností, byli v mnoha trestních řízeních kriminalizováni prostřednictvím stížností podaných k justiční disciplinární komisi a předběžných řízení podporovaných guatemalským státním zastupitelstvím, jejichž cílem bylo tyto státní zástupce zatknout nebo je zbavit imunity; vzhledem k tomu, že nárůst počtu soudních řízení vedených proti nezávislým soudcům, státním zástupcům a právníkům, nedostatečně rychlá a účinná reakce a absence ochranných opatření vzbuzují znepokojení;
- E. vzhledem k tomu, že vyhrožování, obtěžování a riziko svévolného zadržení vedlo k tomu, že více než 20 soudců oznámilo, že opouštějí Guatemalu, aby chránili svou bezpečnost a fyzickou a psychickou integritu a vyhnuli se represím ze strany guatemalských státních orgánů; vzhledem k tomu, že případy soudkyně Eriky Aifánové, bývalých generálních prokurátorek Claudie Pazové a Thelmy Aldanaové a Juana Francisca Sandovala, který vedl úřad zvláštního státního zástupce proti beztrestnosti, představují jen několik příkladů obtěžování pracovníků justice v Guatemale;
- F. vzhledem k tomu, že článek 203 guatemalské ústavy zdůrazňuje, že soudní funkci musí vykonávat výhradně Nejvyšší soud a jiné soudy stanovené zákonem; vzhledem k tomu, že nebylo dosaženo pokroku při volbě soudců na uvolněná místa u Nejvyššího soudu a odvolacího soudu; vzhledem k tomu, že prezident a kongres letos jmenují tři klíčové představitele: generálního prokurátora, veřejného obhájce lidských práv a generálního kontrolora;
- G. vzhledem k tomu, že v květnu 2022 bude zvolen nový generální prokurátor Guatemalské republiky; vzhledem k tomu, že guatemalská ústava stanoví, že generálního prokurátora jmenuje nominační komise, která se skládá z předsedy Nejvyššího soudu, děkanů právnických fakult, členů advokátní komory a členů občanské společnosti; vzhledem k tomu, že v září 2021 zařadilo ministerstvo zahraničí USA na tzv. Engelův seznam zkorumpovaných a nedemokratických subjektů, které brání trestnímu stíhání případů korupce, generální prokurátorku Guatemalské republiky a kandidátku na znovuzvolení Mariú Consuelo Porrasonovou, jakož i generálního tajemníka úřadu státního zástupce Angela Pinedu; vzhledem k tomu, že úloha generálního prokurátora je zásadní pro zajištění právního státu, ochranu lidských práv a boj proti korupci a beztrestnosti;
- H. vzhledem k tomu, že Meziamerická komise pro lidská práva a zvláštní zpravodaj OSN pro nezávislost soudců a státních zástupců vydali pro Guatemalu několik doporučení k provedení ústavní reformy, pokud jde o postupy pro volbu generálního prokurátora a soudců vrchních soudů v souladu s mezinárodními standardy nezávislosti a nestrannosti;
- I. vzhledem k tomu, že guatemalská vláda vyvíjí úsilí o uplatňování politiky podporující transparentnost a boj proti korupci a beztrestnosti a za tímto účelem ustavila prezidentskou protikorupční komisi a prezidentskou komisi pro mír a lidská práva, které by měly přinést konkrétní výsledky;
- J. vzhledem k tomu, že podle organizace Transparency International Guatemala během posledních deseti let klesla na indexu vnímání korupce o 59 míst – z 91. místa (v roce 2010) na 150. místo ze 180 zemí;
- K. vzhledem k tomu, že výnos č. 4-202 známý jako zákon o nevládních organizacích, který vstoupil v platnost v únoru 2022, má za cíl omezit činnost nevládních organizací, zpřísnit státní dohled a umožnit zrušení nevládních organizací, které nesplňují administrativní požadavky;
- L. vzhledem k tomu, že závažným problémem v Guatemale i nadále zůstává násilí a vydírání ze strany mocných zločineckých organizací, a vzhledem k tomu, že násilí páchané gangy je důležitým faktorem, který lidi vede k opuštění své země;

Čtvrtek 7. dubna 2022

- M. vzhledem k tomu, že v roce 2021 Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva zdokumentoval 103 útoků na obránce lidských práv, šest vražd obránců lidských práv a 33 útoků na novináře; vzhledem k tomu, že obránci environmentálních práv a půdy, původní obyvatelé a komunity a obránci práv žen čelí vážným hrozbám; vzhledem k tomu, že Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva poukazuje na rostoucí zneužívání trestního práva státními i nestátními subjekty vůči obráncům lidských práv a novinářům s cílem potrestat je nebo bránit legitimnímu výkonu jejich činnosti;
- N. vzhledem k tomu, že původní obyvatelstvo nadále čelí různým formám diskriminace a hospodářským a sociálním nerovnostem; vzhledem k tomu, že je třeba posílit důvěru mezi veřejnými institucemi a původními obyvateli prováděním opatření na ochranu a uplatňování jejich práv, včetně práva na svobodný, předchozí a informovaný souhlas;
- O. vzhledem k tomu, že genderově podmíněné a sexuální násilí páchané na ženách a dívkách je rozšířeným a hluboce zakořeněným problémem; vzhledem k tomu, že dne 8. března 2022 schválil guatemalský kongres výnos č. 18-2022, tzv. zákon na ochranu života a rodiny, který kriminalizuje potrat za všech okolností s trestem odnětí svobody na 5 až 25 let a zakazuje genderovou diverzitu a sexuální výchovu ve školách; vzhledem k tomu, že po četných protestech na vnitrostátní a mezinárodní úrovni oznámil prezident záměr dekretet vetovat a dne 15. března 2022 guatemalský kongres hlasoval pro odložení kontroverzního zákona;
- P. vzhledem k tomu, že Guatemala má jeden z nejvyšších indexů nerovnosti a patří k zemím s největší chudobou, podvýživou a úmrtností matek a dětí v regionu; vzhledem k tomu, že Guatemala zaujímá šesté místo na světě, pokud jde o chronickou podvýživu;
- Q. vzhledem k tomu, že EU zůstává jedním z hlavních partnerů Guatemaly a v rámci nástroje pro rozvojovou spolupráci v programovém období 2014–2020 Guatemala přidělila částku 152 milionů EUR, zejména na potravinové zabezpečení, boj proti korupci, mír a bezpečnost a konkurenceschopnost;
- R. vzhledem k tomu, že Aura Lolita Chávezová, ochránkyně životního prostředí z řad původního obyvatelstva Guatemaly a finalistka nominovaná v roce 2017 na Sacharovovu cenu Evropského parlamentu, opustila svou zemi po vážných útocích, výhrůžkách zabitím a očeřování, a pokud by se do Guatemaly vrátila, čelila by několika soudním řízením; vzhledem k tomu, že pokud se rozhodne vrátit, měla by být zajištěna její právní a fyzická bezpečnost;
1. je znepokojen zhoršujícím se stavem právního státu v Guatemale a právními kroky, které Nejvyšší soud a nejvyšší státní zástupce zahájili proti nezávislým soudcům, právníkům a žalobcům, kteří vyšetřují nebo stíhají zločinecké struktury s vazbami na vysoce postavené státní úředníky a majitele společností;
  2. odsuzuje kriminalizaci, zadržování a obtěžování justičních pracovníků zapojených do stíhání korupce a boje proti beztrestnosti, obránců lidských práv a novinářů, jakož i vyhrožování a diskreditační mediální kampaně, které jsou proti nim vedeny; naléhá na guatemalské orgány, aby takovému jednání učinily přítrž, aby ctily zásady právního státu a plně respektovaly nezávislost jednotlivých mocenských složek, což jsou základní prvky boje proti beztrestnosti a korupci;
  3. vyzývá guatemalské orgány, aby okamžitě zahájily důkladné a nezávislé vyšetřování pohrůžek, obtěžování a očeřujících kampaní, kterým čelí pracovníci justice a subjekty občanské společnosti, aby zjistily, kdo je za ně odpovědný, a postavily tyto osoby před kompetentní, nezávislé a nestranné soudy;
  4. vyzývá guatemalské orgány, aby bezodkladně přijaly nezbytná opatření k zajištění bezpečnosti a integrity soudců, žalobců, právníků, včetně bývalých právníků Mezinárodní komise proti beztrestnosti v Guatemale, obránců lidských práv a zadržovaných osob, a aby zaručily jejich právo na řádný proces; dále na guatemalské orgány naléhá, aby zaručily bezpečný návrat osob, které byly nuceny opustit zemi kvůli obavám o svou bezpečnost;
  5. připomíná, že je nezbytné, aby byla v rámci guatemalských institucí vytvořena efektivnější a účinnější fóra pro vedení dialogu za účelem prosazování demokratických hodnot, právního státu a dodržování lidských práv;

Čtvrtek 7. dubna 2022

6. potvrzuje, že postup výběru a jmenování soudců musí být transparentní a participační a že kandidáti by měli být vybíráni podle svých kvalit a prokazatelných zásluh o dodržování lidských práv v souladu s mezinárodními normami a guatemalskou ústavou; v této souvislosti vyzývá guatemalské orgány, aby zaručily spravedlivý výběr soudců, zejména nejvyššího státního zástupce a veřejného ochránce lidských práv;
  7. zdůrazňuje, že restriktivní právní předpisy, například zákon o nevládních organizacích, mohou přispět k ochromení systému chránícího obránce lidských práv a k posílení beztrestnosti; žádá, aby byly tyto zákony zrušeny;
  8. naléhá na guatemalskou vládu, aby přijala nezbytná opatření k posílení právních předpisů a politiky na ochranu obránců lidských práv, včetně obránců environmentálních práv a novinářů, a aby rozvíjela veřejnou politiku ochrany obránců lidských práv v souladu s rozsudkem Meziamerického soudu pro lidská práva z roku 2014 a se závazkem, který přijala sama Guatemala před Radou OSN pro lidská práva v roce 2018; doporučuje, aby vláda Guatemaly ratifikovala dohodu z Escazú;
  9. vítá, že guatemalské orgány ustavily prezidentskou protikorupční komisi a prezidentskou komisi pro mír a lidská práva, které mají být pilíři vládního národního plánu pro inovace a rozvoj a provádět politiku podporující transparentnost a boj proti korupci a beztrestnosti; naléhá na obě komise, aby předložily konkrétní výsledky;
  10. vybízí guatemalskou vládu, aby pokračovala ve spolupráci se všemi mechanismy OSN pro ochranu lidských práv a taktéž s regionálními lidskoprávními mechanismy, což jí umožní dosáhnout pokroku v oblasti podpory a ochrany lidských práv v této zemi; doporučuje, aby vláda Guatemaly obnovila na rozumně dlouhou dobu mandát Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva v Guatemale;
  11. vítá kroky, které podnikla velvyslanectví členských států EU a delegace EU v Guatemale v souvislosti s ochrannými opatřeními pro obránce lidských práv; vyzývá Komisi, aby ochranná opatření výrazně rozšířila a aktivněji uplatňovala, mimo jiné rozsáhlým sledováním slyšení obránců lidských práv obviněných ze spáchání trestného činu, především obránců environmentálních práv a lidských práv žen, a aby za tímto účelem kromě jiného zvýšila podporu nezávislým organizacím občanské společnosti;
  12. vyzývá EU a její členské státy, aby v zájmu zlepšení stavu lidských práv v Guatemale využily mechanismy stanovené v dohodách o přidružení, politickém dialogu a spolupráci k tomu, aby Guatemalu důrazně vybízely k plnění ambiciózního programu v oblasti lidských práv a k boji proti beztrestnosti;
  13. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, Evropské službě pro vnější činnost, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, vládám a parlamentům členských států, Organizaci amerických států, Parlamentnímu shromáždění EU-Latinská Amerika, prezidentovi, vládě a parlamentu Guatemalské republiky, Sekretariátu pro hospodářskou integraci Střední Ameriky a Středoamerickému parlamentu.
-